ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан
факультету педагогічної
освіти

_____ Д. Д. Герцюк
«____» _____ 2020 року

Деонтологія соціальної роботи

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки бакалавра спеціальності
231 «Соціальна робота»

2020 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:
Львівським національним університетом імені Івана Франка.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
Фалинська Зоряна Зенонівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету педагогічної освіти
«__30__» _серпня_ 2020 року, протокол № __1__.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни **«Деонтологія соціальної роботи»** складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра спеціальності 231 «Соціальна робота».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є пізнання студентами особливостей професійної етики соціального працівника.

Передумови для вивчення дисципліни: Вступ до спеціальності . філософія, педагогіка, соціальна педагогіка.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Поняття професійної етики та професійної деонтології у соціальній роботі та соціально-педагогічній діяльності.

Змістовий модуль 2. Професійна етика соціального працівника.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни **«Деонтологія соціальної роботи»** є ознайомити студентів і дати їм можливість проаналізувати та зрозуміти складний процес професійної етики та професійної деонтології у соціальній роботі. Метою викладання навчальної дисципліни є: формування у майбутніх соціальних працівників морально-етичних якостей соціально-педагогічної діяльності. забезпечення всіма необхідними знаннями з основ професійної етики, уміннями та навичками реалізації їх у практичній діяльності.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Деонтологія соціальної роботи» є:

-сформувати усвідомлення важливості етичних принципів та норм у соціальній роботі та соціально-педагогічній діяльності;
розкрити складові компоненти Етичного кодексу як підгрунтя поведінки соціального працівника.
-розкрити соціальну значущість дотримання соціальним працівником педагогічної етики, необхідності оволодіння професійно-етичними якостями;
-педагогічної етики, необхідності оволодіння професійно-етичними якостями;
- ознайомити майбутніх соціальних працівників з принципами та нормами соціально-педагогічної етики;
- розкритти особливості етичної поведінки соціального працівника при розв'язання соціально-педагогічних проблем та конфліктних ситуацій;
- розвинути навики регулювання власної поведінки у різноманітних ситуаційних моментах професійної діяльності.
-розвинути моральні, професійно-важливі якості, необхідні для майбутньої фахової діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК-15. Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

ФК-1.Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціальнопедагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК-2.Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

ФК-3.Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

ФК-17.Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

ФК- 18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

ФК- 19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.

Результати навчання:

ПР-1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПР-2. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.

ПР-17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

ПР-21.Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПР-22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Поняття професійної етики та професійної деонтології у соціальній роботі та соціально-педагогічній діяльності.

Тема 1.Деонтологія як навчальна дисципліна і як засіб регулювання соціально-педагогічною діяльністю.

Предмет, об'єкт, мета та завдання курсу. Етика як наука про мораль. Професійна етика та її особливості.Підходи до розуміння сутності деонтології. Історичний розвиток професійної етики і професійної моралі. Критерії соціально-педагогічної етики. Професійна мораль.

Ціннісно-смислова основа морально-етичної регуляції професійно-трудових відносин. Етика соціального працівника.

Тема 2. Історичне і теоретичне підгрунття деонтології соціальної роботи.

Історія виникнення поняття деонтологія. Погляди засновника деонтології Д.Бентама на людську повинність. Трактування моральної вимоги до поведінки у суспільстві в різні періоди історичного розвитку суспільства в епоху Античності, Середньовіччя та Нового часу. Професійна деонтологія, її суть і структура. Професійна етика і професійна деонтологія: спільне і відмінне.

Тема 3. Генезис світової етичної думки. Джерела соціально-педагогчної етики.

«Золоте правило» етичної системи. Аристотелівська етична традиція. Деонтологічна лінія Канта та онтологічна лінія Гегеля, та їх роль у формуванні соціальної деонтології. Етичні погляди Г. Сковороди, Б. Грінченка. А. Макаренка, В. Сухомлинського, К. Ушинського та інших.

Тема 4-5. Етичні традиції у розвитку та становленні соціальної роботи.

Історичні корені й традиції благодійництва. Етичні аспекти благочинної діяльності періоду Київської Русі. Роль християнства у розвитку морально-етичних норм соціальної діяльності. Етика соціальної роботи у 18-19 ст.

Тема 6. Морально-етична культура соціального працівника

Моральна норма як складова моралі і нормативна регуляція соціальної роботи. Моральна свідомість соціального працівника. Критерії моральної поведінки соціального працівника у соціальній роботі. Поведінка соціального працівника.

Тема 7-8. Етичні проблеми соціальної роботи.

Етичні проблеми соціальної роботи в Україні. Професійно-етичний кодекс соціальних працівників та його функції. Джерела етичних нормативів соціальної роботи. "Етика соціальної роботи: принципи і стандарти" - етичний кодекс МФСП. Професійно-етичний кодекс соціального працівника України.

Змістовий модуль 2. Професійна етика соціального працівника.

Тема 9. Професійна культура етики соціального працівника.

Професійна культура як складова етики соціального працівника. Визначення поняття «культура». Основні види, форми і рівні культури. Соціальні функції культури. Ціннісно-вмотивоване ставлення соціальних працівників до професійної діяльності. Підходи до розгляду поняття “професійна культура”.

Тема 10-11. Цінності та ціннісні орієнтації у діяльності соціального працівника.

Цінності та ціннісні орієнтації. Цінності у діяльності соціального працівника. Рівні цінностей соціальної роботи. Поняття дилема та етична дилема та їх особливості. Цінність - стійке уявлення, переконання про людей, їх цілі, мета та завдання. Ціннісні орієнтації соціального педагога, як фактор професійної придатності.

Тема 12. Деонтологічні вимоги до соціального працівника.

Деонтологія соціальної роботи. Принципи деонтології соціальної роботи. Професійний обов’язок та професійна повинність (зобов’язання). Обов’язок соціального працівника та його особистісне усвідомлення. Поняття відповідальності. Відповідальність соціального працівника та її типологія.

Тема 13. Етикет соціального працівника.

Правила етикету у соціальній роботі. Принципи етикету. Ділове спілкування як фактор професійної майстерності соціального працівника у

професійній діяльності. Поняття іміджу соціального працівника у діловій сфері.

Тема 14. Етичні аспекти роботи соціальних служб.

Етичне виховання та моральна свідомість соціального працівника. Особливості надання соціальних, психологічних, соціально-побутових послуг соціальних служб. Участь у розробці соціальної політики держави. Етичні особливості участі соціального працівника у політичній діяльності.

Тема 15-16. Деонтологічні засади вирішення конфліктів у соціальній роботі.

Поняття, функції та типологія конфліктів. Характеристика видів конфліктів у соціальній роботі. Деонтологічні підходи до вирішення конфліктних ситуацій у професійній діяльності. Характеристика конфлікту у соціальній роботі: внутрішньо-особистісний конфлікт; конфлікт між-інтересами суспільства і клієнта.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. / Г.П. Васянович – Львів : Сполом, 2010. – 420 с.
2. Клочко О.О. Етика фахівця соціальної сфери у схемах і коментарях [Текст] навчальний посібник / О.О.Клочко. - Суми: ФОП Цьома С.П., 2018
3. Спіріна Т. П. Етика соціально-педагогічної діяльності : навч.-метод. посіб. / Т.П. Спіріна. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. – 247 с.
4. Роєнко С.О. Етика соціальної роботи : навч. посіб. / МОН України Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини. - 2-е вид., переробл. та доповн. - Умань : ВПЦ "Візаві" 2018. - 202 с.
5. Хоружа Л.Л. Деонтолія соціальної роботи : навч. посібник / Л.Л. Хоружа – К. : Академвидав, 2009. – 198 с.
6. Хоружа Л.Л. Педагогічна деонтологія: навч. – методич. посіб. / Л.Л. Хоружа. – К.: КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2008. – 96 с.
7. Хоружа Л. Л. Етичний розвиток педагога : навч. посіб. / Л. Л. Хоружа – К. : Академвидав, 2012. – 208 с.

Допоміжна література

1. Білик Е. В. Сучасна енциклопедія етикету : 1000 правил і корисних

порад / Е.В. Білик. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2005. – 384 с.
2. Бугай Н. І. Український етикет / Бугай Н. І. - К. : Бібліотека українця, 2000. – 264 с.
3. Гриньова В. М. Професійна етика як умова успішності трудової діяльності / В. М. Гриньова // Конкурентоспроможність в умовах глобалізації :
реалії, проблеми та перспективи : матеріали І наук.-практ. конф. (Житомир 26-27 квітня 2007 р.). – Житомир, 2007. – С. 37-38.
4. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами управління : навч. посіб. / Т.В. Дуткевич – К. ; ЦНЛ, 2005. – 456 с.
5. Етика : [навч. посіб.] / В. О. Лозовий, М. І. Панов, О. А. Стасевська та ін. ; за ред. В. О. Лозового. – К. : Юрінком-інтер, 2005. – 224 с.
6. Кримус Ю. В. Етика : навч. посіб. / Ю. В. Кримус, І.І. Якухно. – Житомир, 2004. – 98 с.
7. Малахов В. А. Етика : курс лекцій : навч. посіб. / В.А. Малахов – К. : Либідь, 2002. – 384 с.
8. Мовчан В. С. Історія і теорія етики : [курс лекцій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В.С. Мовчан – Дрогобич : Коло, 2003. – 510 с.
9. Савельєв В. П. Етика : навч. посіб. / В.П. Савельєв – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 256 с.
10.Хоружа Л. Л. Педагогічна деонтологія : навч.-метод. посіб. / Л.Л. Хоружа – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. – 96 с.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Формою підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни «Деонтологія соціальної роботи» є семестровий залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

До засобів діагностики знань студентів з навчальної дисципліни «Деонтологія соціальної роботи» належать: перелік питань для підготовки до заліку, тестові завдання модульного і підсумковго контролю, завдання для контрольних робіт.

Автори: _____ З. З. Фалинська